

***Uitreiking erepenning en onderscheidingen Hertog Jan, en nieuwjaarstoespraak Wim van de Donk, commissaris van de Koning in de provincie Noord-Brabant.
Nieuwjaarsontmoeting 2017, 12 januari***

CONCEPT/ALLEEN GESPROKEN WOORD GELDT

1. Opening

Beginnen met begroeting, een Zalig nieuwjaar, 2017, allen zeer van harte welkom namens provinciebestuur, leden GS en PS, onze medewerkers. Welkom!

A special welcome to His Excellency Aviv Shir-On.

Bijzonder welkom aan de Hoeders, die cultuurdragers.

Bijzonder welkom aan wat intussen niet meer een nieuwe griffier is, Kirsten ten Cate werd in juni beëdigd, en aan Henk Smit, de nieuwe kabinetschef. U heeft volop gelegenheid hen vandaag te ontmoeten.

En voor U allen, namens dat bestuur: Zalig Nieuwjaar. Dat het U en de uwen goed mag gaan, dat er inspiratie mag zijn en verbondenheid.

Bijzondere editie.

Jaar van de Stijl en design, U zag het al. 2017.

Brabant is innovatie: we hebben een *app*, om elkaar ook digitaal te ontmoeten, zij het dat die niet vervangt wat zo waardevol is. Dat we het jaar weer samen kunnen beginnen. Dat de waardevolle contacten een follow up kunnen krijgen. En U krijgt veel van de informatie die we vandaag geven ook nog digitaal nagezonden, zoals de films die we laten zien.

Ik zal zo graag wat zeggen, het fenomeen van de nieuwjaarspeech is U bekend, maar het zal dit jaar anders en korter zijn, wees gerust. We beginnen eerst met wat anders.

U weet: we sluiten een bijzonder jaar af. Eigenlijk twee jaren. Het jaar waarin we dachten aan van Gogh, die grote zoon van Brabant. En het jaar, vorig jaar, wat de analen ingaat als het jaar waarin Jheronimus thuiskwam in zijn stad. Onze hoofdstad.

Namens U allen wil ik allen die daarbij betrokken waren nogmaals zeer hartelijk danken.

Ons wat andere begin van deze bijeenkomst vandaag heeft daar wat mee te maken. Bosch, van Gogh, ze staan voor de bijzondere betekenis die het provinciebestuur hecht aan kunst en cultuur.

Kunst en cultuur: dat gaat uiteindelijk ook om mensen, om iconen.

Dames en heren, ik wil voordat ik bij gelegenheid van het nieuwe jaar wat tegen U mag zeggen, stilstaan bij drie van die mensen. Drie bijzondere mensen die in de ogen van het provinciebestuur een bijzondere waardering verdienen.

2 Charles de Mooij

Geachte gasten,

U bent er allemaal geweest. In ons prachtige Noordbrabantse museum. Binnen budget en binnen de tijd onder zijn verantwoordelijkheid op een werkelijk prachtige wijze verbouwd. Charles de Mooij is al een lange tijd de voortreffelijke directeur van dat museum. Samen met vele anderen zorgt hij voor ons erfgod, voor prachtige tentoonstellingen die honderdduizenden Brabantse burgers inspireren. Het voorlopige hoogtepunt was een onder zijn verantwoordelijkheid tot stand gekomen tentoonstelling met de schilderijen van Jeroen Bosch.

Dames en heren, mag ik U aandacht voor een kort filmpje, en intussen aan Charles en zijn echtgenote Els vragen om hier bij mij op het podium te komen.

Film

Charles, het is mij een groot genoegen je te mogen melden dat Gedeputeerde Staten, daartoe gemachtigd door Provinciale Staten, hebben besloten jou voor je grote en langjarige verdiensten voor de cultuur in onze provincie, de Hertog-Jan onderscheiding toe te kennen.

3 Hendrik Driessen

Dames en heren. Kunst is een passie en roeping ook van de volgende persoon aan wie ik mag zeggen dat het provinciaal bestuur heeft besloten de Hertog Jan onderscheiding toe te kennen. Het is iemand die al twee decennia leiding geeft aan een museum in Tilburg dat niet alleen die stad, maar heel Brabant op de kaart zet. Internationale allure, door private middelen gefinancierd, in een oude textiel fabriek die jong en oud niet zonder bewogen te worden binnen kan treden. Dames en heren, kijkt U even mee naar het volgende filmpje waarin Hendrik Driessen, want om hem gaat het, het verhaal zelf vertelt.

Hendrik, mag ik jou en je echtgenote (Beth) vragen om op het podium te komen?

Filmpje

4 . *Marc Mulders*

Dames en heren. De hoofdpersoon in de derde film die U gaat zien is in heel veel opzichten bijzonder. Zijn grote talent voor schoonheid, de waardering van ambacht, zijn grote engagement met de medemens, zijn soms in eenzaamheid gevoerde strijd om waardering voor ambacht, verbeelding. Hij is niet alleen een groot kunstenaar, maar vecht ook voor het aloude landgoed Baest, en neemt tal van initiatieven om mensen die daarvoor niet snel de kans krijgen, zich door het scheppende werk verder te ontwikkelen. Ik vraag uw aandacht voor iemand die rechtstreeks werkt in het spoor van Jheronimus Bosch en Vincent van Gogh, Marc Mulders, we zien hem in zijn atelier... Mag ik jou Marc en je echtgenote Trudy naar voren vragen om de Provinciepenning in ontvangst te nemen.

filmpje

5 *Toespraak*

Dames en heren,

En dan nu de nieuwjaarstoespraak....

Ik hoor U al denken, ik hoop dat-ie het kort houdt. Dat kan ik me voorstellen. En het is ook een beetje uitkijken met dit soort toespraken. Net als agenda's worden die in de krant genadeloos geanalyseerd.

Zo werd me verweten (in de toespraak 7 januari 2016) een historicus te hebben geciteerd.

Dat was niet eens correct.

Ik noemde het boek alleen van Philip Blom, 'duizelingwekkende jaren', en daar was alle reden voor, want we leven in duizelingwekkende jaren. Maar goed, dat was dus erg elitair.

Nu snap ik dat wel. In een tijd waarin bestuur en elite door velen als synoniem worden gezien, ligt dat voor de hand.

Een boek citeren, laat staan lezen.

Als je tegenwoordig een beetje nadenkt ben je al snel elitair, blijkbaar.

Ik gooi het vandaag dus over een andere boeg. Ik citeer iemand voor wie ik een grote bewondering koester, de nachtcommissaris van Brabant. Onze Frans Bauer.

Hebt U even voor mij?

Even, want we komen hier niet in de eerste plaats om te luisteren, maar om met elkaar te spreken.

Besturen is ontmoeten, ik zei het vaker.

Wij zetten die ontmoeting dit jaar in het teken van ontwerpen, van design.

Dat is nodig. Want nieuwe ontwerpen zijn nodig. Verbeeldingskracht is nodig.

Wij willen bij de besten ter wereld horen, wij, het provinciebestuur, ondernemers, instellingen voor kunst, onderwijs, wetenschappen, zorg: wij zijn ambitieus.

Brabant is het aan zijn voormalige achterstand verplicht om voorop te willen lopen. Wij willen bij de allerbesten horen.

Bij de elite. Want dat betekent dat woord elite oorspronkelijk, de besten.

Dat word je niet zomaar. Daarvoor moet je hard werken, en echt samenwerken.

Er zijn Brabanders die een voorbeeld zijn voor veel van onze jonge mensen: hard werken, ambities tonen, grote dromen durven dromen.

Dat geldt voor Gerard de Rooij, die wij vanaf deze plaats veel succes toewensen, samen met al die andere Brabantse Kanjers die de moeilijke Dakar rally rijden.

Dat geldt voor Michael van Gerwen, die hard heeft gewerkt om bij de allerbesten te horen. Daar heeft hij veel voor moeten doen.

Ook mensen als Jeffrey Herlings, Ireen Wüst en Marianne Vos noem ik trots in dit rijtje.

Zij zijn een voorbeeld voor veel van onze jonge mensen: hard werken, ambities tonen, grote dromen durven dromen.

Die ambitie geldt dus ook voor ons.

Design en ontwerp. We hebben het zo nodig om verder te komen.

Het wordt het jaar van De Stijl. Denk aan Mondriaan en Van Doesburg. Maar ook aan Anthony Kok (1882-1969), die vanuit wat we nu de Spoorzone in Tilburg noemen, De Stijl mee fundeerde.

Hij was spoorwegbeambte en dichter. Mijn collega Johan van den Hout suggereert aan Hendrik Driessen het komende jaar aandacht aan hem te besteden in De Pont!

Honderd jaar geleden, in 1917, schreef hij een van zijn vele, experimentele gedichten. In 1917, we konden het gekerm in de loopgraven van de Grote Oorlog hier bijna horen, en we vinggen een miljoen vluchtelingen op.

Ik citeer graag een gedicht van hem, *Kultuurbeelden II*.

't Land verwoest, uiteengereten,
hier en ginds gedrenkt met bloed.
Steden, dorpen, neer gesmeten,
vlammend in een rossen gloed.

Bajonetten,
Ransels, petten.

Kermen, huilen.
Zwarte kuilen.

Duivels, dooden.
Zwijgen, zoden.

Dorre velden.
Honger. Helden.

1917. Het was een jaar dat Europa in Oorlog was. Nederland was neutraal, en vooral met zichzelf bezig.

Honderd jaar geleden. Het was ook het jaar waarin de Pacificatie tot stand kwam: een uitruil van belangrijke ideeën en belangen, tussen elites, nauw verbonden met hun trouwe en vertrouwde achterbannen.

Het was een compromis in de letterlijke betekenis van het woord: samen beloofden ze een nieuwe toekomst voor Nederland.

2017. Ik denk dat het goed zou zijn, in een jaar waarin de plannen voor ons land weer centraal zullen staan in de verkiezingsstrijd (althans dat hoop ik...) na de verkiezingen te werken aan een hernieuwde Pacificatie.

De verbinding met onze burgers is daarbij meer dan ooit een urgente opgave.

We moeten waken voor een dubbeldemocratie: een van de politici en een van het volk. Dan gaat het zeker mis.

Dat vraagt om echte verbinding. En om erkenning van zorgen en emoties.

Die mogen niet van tafel worden geredeneerd, maar vragen om een echt gesprek.

Die moeten dus op tafel. Op de tafel van de democratie.

100 jaar na 1917. Een nieuw design, een nieuw ontwerp voor ons land. Brabant doet daar graag aan mee.

Ons provinciebestuur, onze ondernemers, onze gemeenten. Wij zien de uitdagingen waarover consensus bestaat of waarover die moet worden gevormd.

Ik noem de strijd tegen de ondermijning, tegen het wassende water, tegen de verdere aantasting van onze bodem en natuur, de strijd voor een duurzame en vitale agro-food sector, want gezond en genoeg voedsel blijft een wezenlijk thema.

Ik noem de opgave om ons onderwijs, ook het muziekonderwijs, voor onze jonge Brabanders (de 2,5 miljoenste werd in maart vorig jaar geboren...) op een hoog en verfrissend kwalitatief peil te houden.

We doen het niet slecht, maar het moet nog beter.

Onderwijs moet zijn gericht op ambitie en vorming van goed opgeleide en sociaal vaardige mensen.

Daar begint ook de investering in sociale veerkracht, waarvoor mijn collega Henri Swinkels zich inzet, samen met maatschappelijke partijen en onze gemeenten.

In dat verband noem ik ook graag het nieuwste initiatief van onze Brabantse Hoeders. Na Brel op zijn Brabants, de Brabo, de Nieuwe Brabanders is het dit jaar de beurt aan de Ranke Torensplitsen. Het gaat over erfgoed, nieuwe ideeën en ook om sociale veerkracht. Bij het uitgaan delen zij daarover een prachtig boekje aan, en een uitnodiging om mee te denken.

Ambities en nieuwe opgaven.

Ik noem ook de opgaven om ons landschap mooi en aantrekkelijk te houden.

Mijn collega Erik van Merrienboer trekt samen met een door statenlid Hermen Vreugdenhil voorgezeten werkgroep uit Provinciale Staten en vele andere partijen buiten het provinciehuis op om de invoering van de nieuwe omgevingswet een nieuw moment van ontwikkeling en inspiratie te laten zijn.

Van buiten naar binnen werken: het was ook het thema van een bijeenkomst hier vanmiddag waaraan maar liefst 110 oud statenleden deelnamen. Brabant besturen: daar blijf je bij betrokken.

Ambities tonen en vernieuwde ontwerpen maken.

Ik noem de inzet om vernieuwend over mobiliteit na te denken.

Mijn collega van der Maat zet zich met hart en ziel in om Brabant ook daar voorop te laten lopen. Let op het vernieuwende idee van 'mobility as a service'. De technologische ontwikkelingen dagen ons uit en geven ons tal van nieuwe mogelijkheden.

Brabant wil ook hier voorop lopen, ambities tonen. Al was het alleen maar om over vijftien jaar tegen zijn net geboren zoon Floris te kunnen zeggen: blijf in Brabant wonen en studeren.

Brabant is hip, en aangenaam!

Ik noem de opdracht voor verduurzaming van onze energievoorziening, waaraan mijn collega Annemarie Spierings zo hard werkt. Ik noem ook de opdracht om radicaal ruimte te geven aan allerlei vormen van digitalisering, die door mijn collega Pauli als een van de speerpunten voor de Brabantse ondernemers is gemunt. De Brabantse ondernemers!

Dit jaar vieren ze hun 100 jarige BZW, de Brabants Zeeuwse Werkgeversvereniging.

De kring Breda organiseerde eerder deze week een succesvolle treinreis van Breda naar Antwerpen. Het kan dus wel!

Het wordt tijd dat Den Haag een tandje bijzet.

We zijn trots op de realisatie van de ambities, samen met onze universiteiten en onze hoofdstad, op de Jeronimus Academy of Data Science. Dank ook aan Ton Rombouts, ook hiervoor, die het komende jaar afscheid zal nemen als burgemeester van onze hoofdstad.

Een nieuw ontwerp. Een nieuw design.

Dat vraagt wellicht niet zozeer om gedurfde vergezichten, maar om de moed om experimenten aan te gaan.

En om de verstikkende idee dat overal alles op dezelfde manier moet worden geregeld los te laten.

Nederland is niet zo groot, maar kent zeer relevante verschillen. Het stoort me wel eens dat wij als Brabants provinciebestuur worden afgerekend op de soms lauwe waardering van provincies in de Randstad.

Maar tegen hen en onszelf zeg ik: provincies maken meer dan ooit het verschil! Het is de genetica van provincies om, daar waar het Rijk in kokers op ons neerdaalt, en daar waar gemeenten onderkennen dat er bovenlokale belangen te dienen zijn, verbindend, versnellend en vernieuwend op te treden. Met een scherp zicht op de lange termijn. En in pragmatische partnerschappen.

Ik ondersteun geheel de oproep in het traditionele nieuwjaarsartikel van de Secretaris-Generaal van het ministerie van Economische Zaken en Landbouw, om ruimte voor experimenten.

Want een nieuw design is geen blauwdruk, maar een vermogen om snel in te spelen op nieuwe ontwikkelingen, en te oefenen met nieuwe vormen en gedachten, waar de oude onmiskenbaar niet meer voldoen.

In dat kader is het ook belang om verder te werken aan veerkrachtig bestuur. Het is daarbij overigens een denkfout van de eerste orde, die discussie te versmallen tot de schaal van gemeente besturen.

Het gaat überhaupt mis wanneer we die discussie versmallen tot het openbaar bestuur in enge zin. Dat zou een ernstige overschatting zijn.

Veerkrachtig bestuur staat voor wat ik in de geest van de juist overleden Zygmunt Bauman (lijkt op Bauer, dat moet toch kunnen....) een veel meer vloeibare en flexibele inzet op de belangrijke maatschappelijke vraagstukken. Vier maal A. Ambities. Agenda's. Allianties. En heldere Afspraken.

Emoties zijn daarbij overigens op geen enkele wijze een taboe, sterker nog: een bestuur dat het gevoel van burgers wegzet als irrationeel, zal van een koude kermis thuiskomen. Gevoel én goede argumenten: ze zijn beide al even nodig als legitiem om te blijven werken aan een gedragen bestuur.

Opkomst bij verkiezingen, maar ook buiten de verkiezingen een grote betrokkenheid bij de gemeenschappen en het bestuur: het kan niet op basis van rationele argumenten alleen. Daar moet je wat bij voelen.

Trots kunnen zijn op resultaten. Bestuur kan niet zonder bezieling. Zeker niet in Brabant. Size does matter, maar het is niet zo dat one size fits all!

Zo werkt hier modern bestuur, dat het voor zijn legitimatie steeds meer van de output en *outcomes* (resultaten dus!) zal moeten hebben. Daadkracht moet in balans zijn met draadkracht.

Daarom ben ik zo trots op de film die ik hier mag aankondigen. Vandaag meer beelden dan woorden. Omdat beelden, zeker met mooie muziek eronder, dat zagen we al in de mooie films van Stijn van der Loo, indringender zijn. Onze communicatieafdeling heeft een prachtige nieuwe film gemaakt. Over ons. Over Brabant. Over onze Ambities.

U heeft hier de première. Ik dank U voor uw aandacht, ook omdat het toch wat langer dan even was, en wil U vragen die aandacht nog even vast te houden voor de film die nu start.

“Dit beweegt Brabant”